

А. В. Щербак

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У статті здійснено аналіз інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності та запропоновано модель комунікаційного процесу.

Постановка проблеми. Суб'єкт у процесі свого функціонування потребує відповідної Інформації про об'єкт та предмет своєї діяльності. Інвестор як учасник інвестиційного процесу завжди прагне отримати точні, достовірні, необхідні дані, які безпосередньо стосуються його діяльності. Їхній обсяг та зміст визначається ним самостійно. Проте користувачів інформації значно більше. Тому і виникає проблема забезпечення інших суб'єктів, у тому числі й інвестиційної діяльності, адекватною інформацією, яка б повністю відповідала їхнім Інтересам (не порушуючи права Інших агентів) та принципам інформаційних взаємовідносин.

Аналіз останніх джерел і публікацій. В останні роки в Україні та в інших країнах з'явилися наукові праці, присвячені питанням інформаційного забезпечення, зокрема, й інвестиційної діяльності. Це праці таких учених, як В. Б. Уткін, К. В. Балдін, В. В. Вітлінський, С. І. Абрамов, Ю. Я. Кроль, В. М. Хобта, В. М. Колпаков, Дж. К. Лафта, Я. Г. Берсуцький та Інші. У працях вищеназваних учених значна увага приділяється таким поняттям як «інформація» та «Інформаційне забезпечення», способам оптимізації інформаційних потоків та програмно-технічному забезпеченню інвестиційної діяльності.

Цілі статті. Здійснити характеристику інформаційного забезпечення, що є основою для прийняття інвестиційних рішень, ідентифікувати перешкоди нормального сприйняття інформації особами, які приймають рішення (ОПР).

Виклад основного матеріалу. Сучасний етап розвитку людської цивілізації характеризується переходом до так званого інформаційного суспільства, у якому із результату процесів інформатизації і комп'ютеризації інформаційні технології в усіх сферах діяльності відіграють важливішу роль, ніж індустриальні, аграрні тощо [11,3]. Швидкість переходу до такого суспільства залежатиме, на нашу думку, від здатності людини отримувати, накопичувати, обробляти, аналізувати, передавати значні обсяги інформації, від властивостей інформаційної системи в межах якої діють суб'єкти та від якості тих даних, які отримує особа.

Суб'єкт використовує дані з певною метою. Лише тоді, коли вони будуть наповнені змістом для всіх учасників інформаційно-комунікаційного процесу, ми можемо говорити про наявність інформації відповідної якості.

Поняття «інформація» науковці трактують по-різному. Наведемо низку визначень цього феномену, не вдаючись до їхнього безпосереднього аналізу.

Під інформацією розуміється документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, які відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому середовищі [1]. Інформація - це перетворена форма знань, яка забезпечує їхнє поширення та соціальне функціонування [7, 252].

Інформація складається з усіх об'єктивних фактів та всіх пропозицій, що впливають на сприйняття людиною, яка приймає рішення, сутності та ступені невизначеності, пов'язаних з проблемою або можливістю (в процесі управління) [3, 8]. Інформація як наукове поняття - це обмін повідомленнями між людьми, людиною й автоматом, автоматом і автоматом, а також обмін сигналами у тваринному та рослинному світі [2, 403].

У контексті даного дослідження під інформацією розуміється увесь спектр даних, які використовуються у певній сфері, зокрема і в інвестиційній.

Сукупність усіх даних, які отримуються в процесі існування організації, можна назвати інформаційним забезпеченням відповідного суб'єкта. До інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності слід віднести всі види повідомлень, які знаходяться у відповідних відношеннях. Це гама повідомлень (усних, письмових, графічних, на магнітних носіях тощо), розміщується в системі, яка є прийнятною для здійснення процесів управління інвестиційною діяльністю [2].

Увесь спектр повідомлень повинен бути певним чином класифікований. Типологія даних у рамках інвестиційного процесу дозволить нам виділити їх з-поміж інших задля підвищення якості інформаційного забезпечення компанії. До основних типів інформації, яка стосується Інвестиційної діяльності, відносяться: 1) фінансова [8]; 2) організаційно-управлінська; 3) технічна; 4) планово-економічна; 5) технологічна.

Фінансова інформація — це дані про фінансові показники компанії та її Інвестиційних програм. До цих інформаційних даних відносяться публічна фінансова звітність підприємства за звітний період та внутрішня фінансова звітність, де зазначається обсяг фінансування інвестицій за рахунок власного, позиченого та залученого капіталу, загальний обсяг витрат (у тому числі за інвестиційною програмою (портфелем), рівень доходності та період окупності проекту.

Організаційно-управлінська інформація стосується прийняття інвестиційних рішень. До неї відносяться всі інструкції, накази, директиви, доповідні записки, рішення ОПР різної компетенції взагалі, статті з газет і журналів, проспекти, книги, Інтернет та інша інформація, яка так чи інакше впливає на організацію та управління інвестуванням.

Технічна інформація — це інформація про технічні характеристики обладнання, а саме: технічна документація, ергономічні властивості техніки, показники безпеки та інші кількісні і якісні показники.

Технологічна — це інформація про технологію, яка застосовуватиметься для виготовлення продукції. Такі дані містить патентна документація, до якої входить Інформація про специфіку інноваційних технологій, опис технології та принципів її роботи тощо.

Планово-економічна інформація містить дані про планово-економічні показники інвестиційної діяльності компанії та інших суб'єктів цієї діяльності у країні та за її межами. До такої інформації відносяться специфікації, показники продуктивності праці, норми, нормативи, планово-

аналітичні таблиці, графіки та інші дані і повідомлення, які стосуються планування інвестицій.

Універсальним джерелом інформації є бізнес-плани та техніко-економічні обґрунтування (ТЕО) проектів. У проекті, оформленому відповідним чином, міститься увесь спектр інформації, необхідної для прийняття тих чи інших рішень. Ця інформація є, так би мовити, квінтесенцією інформаційного забезпечення в інвестиційному процесі.

Зауважимо, що крім вищеназваних видів інформації, існує ще один специфічний її вид. У багатьох працях не завжди акцентується увага на знаннях та досвіді працівників підприємства як джерелі інформації. Проте, незаперечним є той факт, що кожен співробітник компанії генерує повідомлення для інших суб'єктів. Його знання, досвід, особисті якості, навіть емоції є джерелом інформації для прийняття інвестиційних рішень. Завдяки професійним якостям, наприклад інвестиційного менеджера, стає можливим фільтрування недостовірної або неточної інформації. Таким чином, змінюватиметься якість інформаційного забезпечення, оскільки можливе коригування деяких показників експертним шляхом.

Самі по собі знання та досвід не є інформацією, особливо для інших суб'єктів. Лише завдяки комунікації можливе застосування людських можливостей в інформаційній діяльності. Подібними джерелами даних в інвестиційному процесі є: 1) експертні оцінки незалежних експертів; 2) Інтуїція менеджерів та аналітиків; 3) повідомлення про розвиток інвестиційного процесу. Формалізація таких повідомлень для цілей інвестиційного аналізу не завжди є можливою, тому існує проблема їхнього врахування у фінансових показниках проектів.

Інформаційні повідомлення щодо різноманітних сфер господарської діяльності фірми не можуть існувати автономно. Інформаційне забезпечення процесу інвестування є підсистемою загальної системи інформаційного забезпечення на підприємстві, яка являє собою інформаційно-комунікаційну систему (див. рис. 1).

Вищенаведена інтерпретація у найбільш спрощеному вигляді демонструє загальновідому схему комунікаційного процесу [2]. Система містить дві складові: зовнішню та внутрішню середовища. До зовнішнього середовища відноситься будь-яка інформація прямого та непрямого впливу на суб'єкт господарської діяльності. До внутрішнього - повідомлення лише в межах компанії. Через певні канали зв'язку Інформація потрапляє до тієї чи іншої підсистеми. Лише частину повідомлень, які отримує фірма, можна віднести до тих, що стосуються інвестування. В подальшому вони отримуються, зберігаються, обробляються, аналізуються тощо. Операторами інформації є не тільки суб'єкти, а й автомати. Інформаційне забезпечення компанії за допомогою комунікації неможливе без викривлень даних. Головною причиною цих викривлень є «шум», який прямо чи опосередковано впливає на суб'єкти комунікативного процесу. Нерелевантні повідомлення, ззовні потрапляючи до внутрішнього середовища фірми, нашаровуються на ті, які існують в ньому. «Шум», по суті, є причиною

дезінформації, яка призводить до помилок у певній діяльності, зокрема, із інвестиційній. Помилки на етапі проектування інвестиційних програм, в результаті яких фірма понесе додаткові витрати, буде дуже важко компенсувати. Втрати капіталу через отримання вкрай недостовірно інформації погіршать Інвестиційну привабливість підприємства.

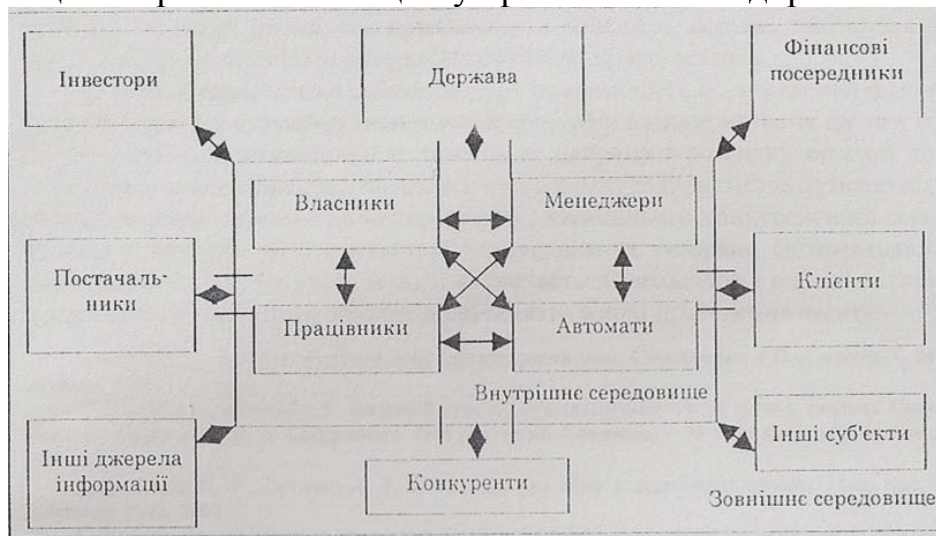

Рис.1. Інформаційно-комунікаційна система

Якщо показати процес отримання інформації в межах представленої нами системи формалізовано, то він буде мати такий вигляд:

$$In_{it}=f(in_{it}, a_{it}, w_{it}, int_{it}),$$

де In_{it} - це сукупність інформації з i - тематики у t - момент часу; in_{it} - це i -те повідомлення у t -й момент часу; a_{it} - характеристика i -того інформаційного повідомлення у t -й момент часу (ступінь повноти, точності, релевантності, об'єктивності тощо); w_{it} - рівень сприйняття суб'єктом, який отримує i -те повідомлення у t -й момент часу; int_{it} - частка i -того інформаційного повідомлення у t -й момент часу, яка інтерпретується одержувачем інформації.

Принципова формула (1) є моделлю комунікаційного процесу без урахування зворотного зв'язку з тим, хто відправляє повідомлення. Як видно з формули, реальний обсяг отриманої інформації залежатиме від кількості отриманих даних, їх якості, здатності людини або машини до опрацювання даних та їхньої інтерпретації.

Модель побудована на основі того, що достатня кількість отриманих повідомлень у t -й момент часу дозволить ОПР прийняти, скажімо, відповідне інвестиційне рішення. Крім того, істотною є також достовірність даних, тобто ступінь їх відповідності дійсним подіям, та здатність індивіда сприймати та розпізнавати (ідентифікувати) дані, які надходять [5]. Відповідно, інтерпретація інформаційного повідомлення одержувачем буде в подальшому джерелом інформації для іншого суб'єкта.

Зауважимо, що передумовою для появи інформаційних викривлень у моделі є зменшення величини будь-якого з її елементів і/або невідповідність часових характеристик даних цілям інформаційного забезпечення.

Висновки. Отже, інформаційне забезпечення інвестиційної діяльності є підсистемою усього інформаційного забезпечення компанії, що є системою, в межах якої циркулюють дані за допомогою комунікацій. Погіршення якості повідомлень призводить до колапсу у роботі компанії. Тому українським підприємствам слід звернути увагу на принципи побудови інформаційно-комунікаційної системи. Задля цього потрібно знати причини викривлень інформаційних даних, наслідки цих перекохень та методи боротьби з ними. Отримання повідомлень низької якості в межах інвестиційного процесу є неминучим, але оптимізація якості цих повідомлень забезпечить прийняття адекватних інвестиційних рішень.

У подальшому формалізація процесу отримання та передачі повідомлень у межах інвестиційної діяльності незалежно від того, хто його буде здійснювати, дозволить зменшити суб'єктивність при прийнятті інвестиційних рішень.

1. Про інформацію: Закон України
2. *Абрамов С. И.* Инвестирование. - М.: Центр экономики и маркетинга;), 2000.
3. *Баззел Р. Кокс Я, Браун Р.* Информация и риск в маркетинге/ Пер. сангл. под ред. М. Р. Ефремовой. - М.: Финстатинформ, 1993.
4. *Бережнов О. А.* Інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття ефективніших управлінських рішень // Актуальні проблеми економіки.- 2004.- №9. - С. 26-29.
5. *Вшікас З. Й., Мапминас Е. З.* Решения: теорил, информация, моделировайше. - М.: Радно
6. *Колпаков В. М.* Теория и практика прннятия управленческих решений: Учебк. пособие. -2-е изд., перераб. и доп, - К.: МАУП, 2004.
7. *Лафта Дж. К.* Управленческие решения: Учебное пособие. - М.: Центр зкономики и маркетинга, 2002.
8. *Мазур И. И., Шапиро В. Д, Одьдерогге И. Г.* Управление проектами: Учеби. пособие для студентов / Под обш. ред. И. И. Мазура. - 3-є изд. - М.: Омега-Л, 2005.
9. *Норткотт Д.* Принятие инвестиционных решений / Пер. с англ. нон рея. А. Н. Шохина - М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997.
10. *Охоба О, М.* Інформаційні технології в управлінні інвестиційними проектами //Актуальні проблеми економіки. - 2004,- №9. - с.115-117.
11. *Уткин В. Б., Блідни К. В* Информационные системы и технологии в экономике: Учебник для вузов. - М.: ЮНРІТИ-ДАНА, 2001